

KNOWLEDGE OF STUDENTS ON PROVIDING PREMEDICAL FIRST AID

Krystyna Woźniak, Marzena Jędrzejczyk, Ozga Dorota, Bogumił Lewandowski

Katedra Ratownictwa Medycznego, Wydział Medyczny, Uniwersytet Rzeszowski

Summary

Expertise in providing first aid, ensuring an appropriate support until qualified services arrive reduces consequences of injury or getting ill and increases chance for surviving of the injured people at the same time. The aim of the research was to recognise and evaluate level of knowledge among students of University of Rzeszów and State Higher School of Vocational Education in Sanok on providing premedical first aid. A group of 109 students was subject to research. A method of a diagnostic survey was used in the research where a survey questionnaire of authors' own development was used as a research tool. **Results** Most of respondents tested, that is 53.2 %, showed lack of a respective preparation to provide first aid. Proper actions to raise the level of knowledge should be undertaken as soon as possible, not only among students but in the whole society, by implementing subject matter of life-saving to curricula starting at the early school education. Conclusions: Knowledge obtained during previous training sessions was too superficial and did not reflect the students' life-saving skills, knowledge on providing premedical first aid thus did not have influence on actions being undertaken. Obtained results prove necessity to provide training sessions on life-saving activities on a regular basis. The majority of students is interested in deepening their

Key words: premedical first aid, students' knowledge, first aid.

WIEDZA STUDENTÓW NA TEMAT UDZIELANIA PIERWSZEJ POMOCY PRZEDMEDYCZNEJ

Krystyna Woźniak, Marzena Jędrzejczyk, Ozga Dorota, Bogumił Lewandowski

Katedra Ratownictwa Medycznego, Wydział Medyczny, Uniwersytet Rzeszowski

Streszczenie

Wstęp Biegłość w zakresie udzielania pierwszej pomocy, zapewnienie odpowiedniego wsparcia do momentu przyjazdu wykwalifikowanych służb zmniejsza następstwa urazu lub zachorowania, zwiększając równocześnie szansę przeżycia osób poszkodowanych. Celem pracy było poznanie i ocena stanu wiedzy dotyczącej zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej wśród studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sanoku. Badaniem objęto grupę 109 studentów. W pracy wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego wykorzystując jako narzędzie badawcze kwestionariusz ankiety własnego autorstwa. **Wyniki** Większość badanych respondentów tj. 53,2 % wykazało brak odpowiedniego przygotowania do udzielania pierwszej pomocy. Należy jak najwcześniej podjąć właściwe działania mające na uwadze podniesienie stanu wiedzy nie tylko wśród studentów, ale przede wszystkim całego społeczeństwa, wdrażając tematykę ratowniczą do programów edukacyjnych już od najmłodszych lat wczesnoszkolnych. **Wnioski** Wiedza zdobyta na wcześniejszych szkoleniach była zbyt powierzchowna i nie odzwierciedliła umiejętności ratowniczych studentów, tym samym nie miała wpływu na podejmowane działania. Uzyskane wyniki własne potwierdzają konieczność przeprowadzania systematycznych szkoleń na temat czynności ratowniczych. Znaczna część studentów zainteresowana jest pogłębianiem swej wiedzy na temat udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Słowa kluczowe: pierwsza pomoc przedmedyczna, wiedza studentów, pierwsza pomoc.

Wstęp

Pierwsza pomoc przedmedyczna polega na wykonywaniu czynności w razie urazu lub nagłego zachorowania, w celu zminimalizowania niekorzystnych następstw, zanim możliwe będzie udzielenie specjalistycznej pomocy medycznej. Zadaniem osoby udzielającej pomocy

na miejscu zdarzenia, jest utrzymanie przy życiu oraz zapobieganie ewentualnym powikłaniom do momentu przybycia zespołu ratownictwa medycznego. Znajomość zasad udzielania pierwszej pomocy może okazać się przydatną w stanach nagłych, zagrażających zdrowiu oraz obrażeniach związanych z wypadkami drogowymi. Problem urazowości wśród społeczeństwa polskiego jest tematem wielu opracowań. Corocznie na świecie ginie ponad 250 tysięcy osób, a ponad 5 milionów doznaje obrażeń ciała. W Polsce ok. 7 tysięcy ludzi ginie rocznie w wypadkach samochodowych, co jest wiodącą przyczyną zgonów ludzi w młodym wieku [2]. Szacuje się nawet, że liczba wypadków drogowych na świecie przekracza już ponad 4 miliony [6]. Umiejętność udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej na miejscu zdarzenia i prawidłowego wezwania służb medycznych oraz podjęcie sprawnego działania ratowniczego przez przypadkowych świadków zdarzenia jest bardzo ważna. Czynności te stanowią ogniwa tzw. „łańcucha ratowniczego”, a od ich właściwego wykonania zależy życie i zdrowie osoby poszkodowanej. Edukacja prozdrowotna prowadzona od najmłodszych lat wczesnoszkolnych w zakresie pierwszej pomocy, której celem jest wiedza dotycząca ratowania poszkodowanego i umiejętności współpracy ze służbami ratowniczymi, jest podstawą do wykształcenia społeczeństwa odpowiedzialnego i świadomego za zdrowie własne oraz kształtuje odpowiednie zachowania w sytuacji zagrożenia. Z piśmiennictw specjalistycznego jak i praktyki dnia codziennego wynika, że znajomość zasad udzielania pierwszej pomocy jest niezadowalająca [1,8]. Dotyczy to w równym stopniu osób wykształconych jak i legitymujących się podstawowym wykształceniem zarówno ludzi młodych i starszych.

Cel pracy

Celem niniejszej pracy była ocena wiedzy i umiejętności studentów różnych kierunków studiów na temat udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz zainteresowania szkoleniami w celu pogłębienia wiedzy, z zakresu pierwszej pomocy. Poszukiwano odpowiedzi na pytanie, jakie obawy towarzyszą studentom przed podjęciem działań resuscytacyjnych.

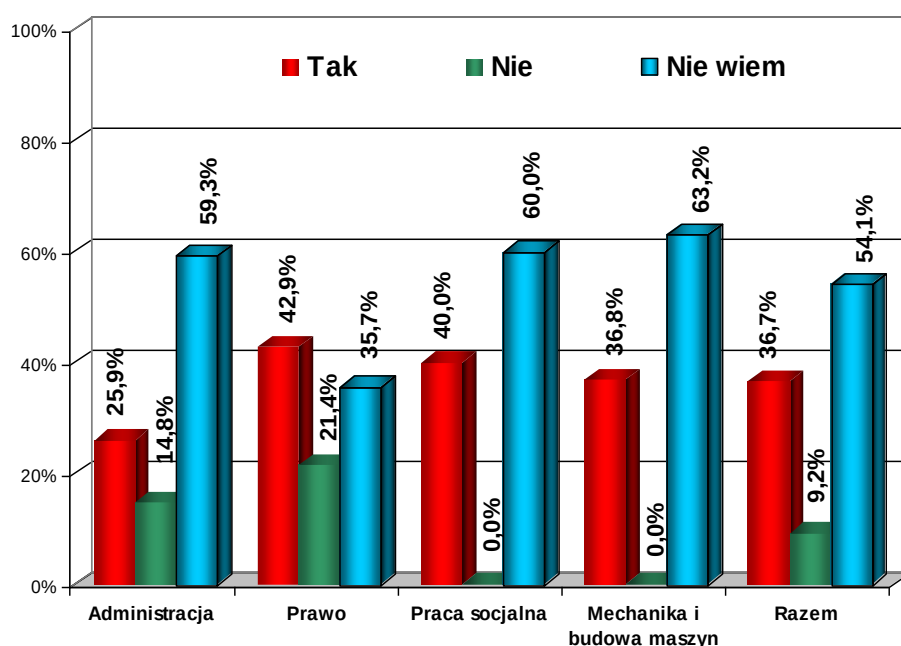
Material i metody

Badania przeprowadzono w grupie studentów Prawo i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego i Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jana Grodka w Sanoku na kierunku: Praca Socjalna oraz Mechanika i budowa maszyn . W grupie respondentów było 66(60,6%) kobiet i 43(39,4%) mężczyzn. Wiek studentów wahał się w przedziale 20-52 lat. Większość, czyli 70 osób (64,2%) to młodzi ludzie od 20-25 lat. W grupie od 40-52 lat było 10 osób tj. (9,2%). Najmniejszą liczbę 19 osób tj. 17,4% badanych stanowili studenci

Mechaniki i Budowy Maszyn, największą studenci Praca Socjalna w liczbie 35osób tj. (32,1%). Kierunek Administracja reprezentowało 27 osób(24,8%), zaś Prawa 28 osób(25,7%).Zdecydowana większość badanych , 46,osó(42,2%), była studentami trzeciego roku studiów. W pracy wykorzystano ankietę własnego pomysłu składającą się z 37 pytań. Analizę materiału badawczego dokonano za pomocą testu statystycznego Przyjęto statystycznie istotną zmiennych przy $p < 0,05$.

Wyniki

Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawiono w postaci tabeli. Na pytanie: Czy w nagłej sytuacji umiałby Pan/Pani udzielić pierwszej pomocy osobie poszkodowanej? ponad 50% badanych studentów odpowiedziało „nie wiem”. Pozytywną odpowiedź deklarowało 36,7% badanych. Występowały różnice dotyczące poszczególnych kierunkach studiów. Najwięcej odpowiedzi twierdzących uzyskano na kierunku Prawo (42,9%), najmniej Administracja (25,9%). Brak umiejętności udzielania pierwszej pomocy deklarowało 9,2% respondentów. Zebrane wyniki przedstawiono na rycinie 1.

Ryc 1. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy w nagłej sytuacji umiałby Pan/Pani udzielić pierwszej pomocy osobie poszkodowanej?

W tabeli I zebrano dane dotyczące znajomości numeru telefonów alarmowych Pierwszej pomocy – telefonu ratunkowego. Większość, tj. 97,2% badanych podała numer 999 jako numer alarmowy. Na numer 112 wskazało 22,9% ankietowanych studentów.

Odpowiedzi zamieszczono w tabeli IV. Suma nie musi wynosić 100%, gdyż można było udzielić więcej niż jednej odpowiedzi.

Tabela I. Odpowiedzi na pytanie dotyczące wskazania numeru telefonu alarmowego.

Numer	Administracja	Prawo	Praca socjalna	Mechanika i budowa maszyn	Razem
112	12 944,4%)	4 (14,3%)	8 (22,9%)	1 (5,3%)	25 (22,9%)
997	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
998	1 (3,7%)	0 (0,0%)	2 (5,7%)	0 (0,0%)	3 (2,8%)
999	26 (96,3%)	28 (100,0%)	33 (94,3%)	19 (100,0%)	106 (97,2%)

W opinii 95,4% badanych każda osoba, która znajdującą się na miejscu zdarzenia jest zobowiązana do udzielenia pierwszej pomocy w sytuacji zagrożenia życia/zdrowia. Natomiast 4,6% ankietowanych uznało, że pierwszej pomocy może udzielić jedynie osoba przeszkolona. Wśród badanych, 72,5% osób nigdy nie zetknęło się z sytuacją, w której konieczne byłoby udzielenie pierwszej pomocy. Natomiast 11,9% ankietowanych w przeszłości udzieliło już pierwszej pomocy poszkodowanym. Wspólnie z inną osobą podstawowe czynności ratujące życie wykonywało 15,6% badanych. Respondentom zadano pytanie, dlaczego w ich opinii ludzie nie udzielają pierwszej pomocy osobom potrzebującym. Respondenci najczęściej, tj. w 41,3% wskazywali na przyczynę- brak umiejętności. Ponad 30% badanych stwierdziło, że osoby w zebranym tłumie liczą, na reakcję kogoś innego. W 23,9% ankietowani wskazywali stres, jako czynnik, który nie pozwala na podjęcie akcji ratunkowej. Na ludzką obojętność wskazało 8,3% respondentów. Poproszono respondentów o odpowiedź na pytanie czy udzieliliby pomocy poszkodowanemu narażając własne życie. Z odpowiedzi wynika, że 22% studentów wyraziło chęć działania w sytuacji zagrożenia życia innej osoby. Większość tj. 55,0% badanych nie potrafiło określić jak zachowałoby się w tej sytuacji. Natomiast 12,8% ankietowanych udzieliłoby pierwszej pomocy narażając własne życie tylko wybranej osobie: członkom rodziny, dzieciom, małżonkowi. Kolejne pytanie dotyczyło jakie obawy mogą towarzyszyć świadkom wypadku przed podjęciem pierwszej pomocy. W większości, w 68,8% ankietowani wskazywali na niepokój przed udzieleniem pomocy. Przed podjęciem akcji ratowniczej nie miałyby żadnych wątpliwości 31,2% ankietowanych. Respondenci przed udzieleniem pierwszej pomocy, głównie obawiali się zwiększenia i nasilenia obrażeń u poszkodowanego. Odpowiedziało w ten sposób 74,7% badanych. Następnie, 41,3%

ankietowanych obawiało się zarażenia chorobami przenoszonymi przez wirusy tj.: AIDS, HIV, HCV. Obawę o własne życie wskazywało 25,3% studentów. Wśród 109 respondentów 70 osób tj. 64,2% wiedzę o udzielaniu pierwszej pomocy pozyskało na lekcjach przysposobienia obronnego, zaś 22,0% na kursach prawa jazdy, również 20,2% studentów szkoliło się na kursach BHP w zakładach pracy. Kolejne 4,6% respondentów wiedzę ratunkową pozyskiwało na kursach PCK, a 7,3% na przeszkoleniach wojskowych. Studentów poproszono o ocenę swych umiejętności praktycznych w zakresie udzielania pierwszej pomocy. W odpowiedzi na pytanie „Czy uważa Pana/Pani, że jest dobrze przygotowany/a do udzielenia pierwszej pomocy?”, większość tj. 53,2% respondentów oceniała swoje przygotowanie ratownicze jako słabe, odpowiadając: „raczej nie”. Odpowiedzi „raczej tak” udzieliło 34,9% ankietowanych. Swoje prawidłowe przygotowanie jednoznacznie deklarowało 3,7% badanych. Do udzielenia pierwszej pomocy, nie było przygotowanych 4,6% studentów. W dalszej części badań starano się uzyskać informacje na temat potrzeby szkolenia z zakresu pierwszej pomocy. W większości, tj. w 98,1% ankietowani stwierdzili, że odczuwają taką potrzebę, z czego 48,6% badanych zakreśliło odpowiedź „tak” i 49,5% „zdecydowanie tak”. Większość tj. 78,9% respondentów. uważała, że naukę pierwszej pomocy należy rozpocząć już w szkole podstawowej, a 21,1% , że wśród młodzieży licealnej i na wyższych uczelniach. Chęć uczestnictwa w szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy wyraziło 97,2% badanych studentów. W kolejnej części ankiety pytania miały na celu określić poziom wiedzy respondentów na temat podstawowych parametrów i czynności życiowych i możliwości przywrócenia do życia. Połowa respondentów prawidłowo określiła liczbę oddechów na minutę u osoby podając (16-20 oddechów/minutę). Na pytanie o prawidłową częstość uderzeń serca w ciągu minuty u osoby dorosłej, właściwą odpowiedź, tj. 60-80 uderzeń na minutę podało 78% badanych. Większość tj. 62,4% ankietowanych studentów czas od wystąpienia zatrzymania krążenia i oddechu do możliwości ich przywrócenia określiło na 1-3 minut, zaś 31,2% badanych podawało czas 4-6 minut, natomiast 6,4% studentów zakreśliło odpowiedź 5 -10 minut. Tylko 14,7% badanych znało poprawną procedurę zgłaszania wypadku lub nagłego zachorowania służbom ratunkowym, tj., że oprócz informacji dotyczących zdarzenia i liczby poszkodowanych należy się przedstawić i podać swój numer telefonu. Respondenci wykazali również znajomość procedury w jaki sposób należy sprawdzić czy poszkodowany oddycha? 76,1% badanych uważało, że do oceny oddechu u osoby poszkodowanej należy wykorzystać „wzrok, słuch i dotyk”. Jednakże 23,9% studentów reprezentuje pogląd, że obecność oddechu sprawdza się przykładając lusterko do ust poszkodowanego. Następne pytania dotyczyły poprawnego sposobu ułożenia

dłoni podczas wykonania zewnętrznego masażu serca u poszkodowanego. Poprawnej odpowiedzi tj. ułożenie rąk na środku klatki piersiowej zaznaczyło 45% studentów. Natomiast odpowiedź - „poniżej mostka” wskazało 43,1% ankietowanych. Należy zauważyć, że studenci kierunku mechaniki i budowy maszyn oraz prawa częściej niż pozostali wybierali prawidłowe odpowiedzi. Prezentując odpowiedzi respondentów dotyczące liczby uciśnień klatki piersiowej na minutę w stosunku do liczby wdechów wykonywanych podczas czynności ratowniczych u osoby dorosłej, prawidłowej odpowiedzi wskazując odpowiedź: „30 ucisków i 2 wdechy” udzieliło 68,8% badanych. Natomiast w 31,2% respondentów wskazało błędną odpowiedź na to pytanie. Ponad połowa respondentów jako najbardziej skuteczną metodę oddechu zastępczego podało metodę usta-usta. Na usta i usta-nos jednocześnie wskazało 21,1% badanych. Ponad 50% studentów, którzy uczestniczyli w badaniu podało, że oddech zastępczy powinien trwać 2 sekundy. Na pytanie - jak długo należy prowadzić resuscytację? 52,3% ankietowanych odpowiedziało, że do chwili powrócenia prawidłowego oddechu u poszkodowanego, 42,2% , że do czasu przybycia wykwalifikowanych służb medycznych. Tylko 4,6% studentów przerwałoby akcję ratowniczą, z powodu „wyczerpania sił.” Znajomość ułożenia osoby nieprzytomnej w pozycji bezpiecznej ustalonej deklarowało 90,5% ankietowanych studentów. Około 10% studentów uważało, że nie potrafiłoby odpowiednio zabezpieczyć osoby nieprzytomnej, u której mogą wystąpić wymioty. Natomiast 5,5% badanych w ogóle nie znało takiego postępowania .

Dyskusja

W prezentowanym materiale dotyczącym udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej wśród studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego i Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sanoku wykazano raczej niepewną wiedzę studentów w zakresie tego zagadnienia. Z przeprowadzonego sondażu wynika, że większość badanych respondentów tj. 53,2% stwierdziła, brak odpowiedniej wiedzy w zakresie udzielania pierwszej pomocy, zaś 4,6 % badanych zdecydowanie nie była przygotowana do tego typu interwencji. W nagłej sytuacji tylko 36,7 % ankietowanych deklaruje, że udzieliłaby odpowiedniego wsparcia osobie poszkodowanej. Z badań przeprowadzonych przez Rasmusa i wsp. w latach 1997 i 2003 w grupie 1050 mieszkańców Polski wynika, że 37 % respondentów swoje umiejętności oceniało jako wystarczające, natomiast 59% badanych negatywnie, pomimo, że 74% z nich uczestniczyło w szkoleniach z zakresu pierwszej pomocy [10]. Większość, to jest 64,2 % studentów swoją wiedzę z zakresu udzielania pomocy przedmedycznej zdobywało w szkole na zajęciach przysposobienia obronnego i było ich to pierwsze zetknięcie z tego typu szkoleniami. Nieznaczny odsetek, tylko 4,6% badanych wymieniało kury PCK, a 7,3%

studentów jako źródło umiejętności praktycznych podawało przeszkolenie wojskowe, lub uzyskało takie przygotowanie na kursach prawa jazdy. Niektórzy respondenci wiadomości na temat podstawowych czynności ratunkowych zdobyli na szkoleniach BHP w zakładach pracy. Uzyskane wyniki badań są zgodne z doniesieniami Paczyńskiej, z których wynika, że większość badanych przez nich studentów zdobywała wiedzę z zakresu pierwszej pomocy w czasie nauki szkolnej [12]. Odpowiedź badanych wyrażająca się w 97% gotowością i chęcią uczestnictwa w szkoleniach oraz potrzebą poszerzenia wiedzy w zakresie pierwszej pomocy należy postrzegać pozytywnie. Podobne spostrzeżenia przedstawił J. Wiśniewski i W. Majewski[12], którzy prowadzili badanie wśród nauczycieli. Pomimo, że respondenci już uczestniczyli w podobnych szkoleniach, to świadomi byli konieczności uzupełniania wiedzy, a wręcz uczenia się pierwszej pomocy wyrażając aprobatę i konieczność pogłębienia umiejętności w zakresie pierwszej pomocy [11, 4]. Barziej i wsp.[1] wskazali, że wysoki odsetek ankietowanych, którzy nie uczestniczyli w żadnych kursach pierwszej pomocy, wyrażali chęć uczestniczenia w szkoleniach podstawowych metod udzielania pomocy przedmedycznej [1]. Z przeprowadzonych badań własnych wynika, że nie wszyscy respondenci podjęliby czynności ratownicze narażając tym samym własne życie. W tym 12,8 % studentów zaznaczyło, że tylko osobie wybranej, najbliższej z rodziny. Ponad 55% nie miało zdania na ten temat. Natomiast 11osób tj. 10.1% nie udzieliłoby takiego wsparcia osobom w sytuacji np. nagłego zatrzymania krążenia. Uzyskane wyniki różnią się od danych podanych przez Wiśniewskiego i Majewskiego, z których wynika, że połowa ich respondentów udzieliła by zawsze takiej pomocy osobom w stanie zagrożenia życia [11]. Badania własne wykazały , że pierwszą reakcją w przypadkach nagłego zdarzenia jest wezwanie pogotowia ratunkowego. W 97,2% respondenci uznali za prawidłowy alarmowy numer 999. Mniej niż ¼ wszystkich badanych wskazała numer 112. Podobne wyniki uzyskał Barzieja w śród mieszkańców w Nysie i Korfantowie, którzy również częściej wybierali numer 999 [1]. W przeprowadzonych badaniach własnych większość tj. 78% ankietowanych znała prawidłowe parametry fizjologii człowieka tj. częstość uderzeń serca na minutę u osoby dorosłej oraz połowa badanych posiadała wiedzę odnośnie prawidłowej liczby oddechów. Wyniki własne są zbieżne z doniesieniami innych autorów, którzy prowadzili badania w różnych grupach wiekowych i społecznych tj.: nauczyciele, studenci, uczniowie szkół licealnych.[1,5,10]. Ankietowani w 76,1 % deklarowali , że potrafiłaby ocenić stan osoby potrzebującej pomocy wykorzystując znajomość liczby oddechów, tętna. Blisko 70% badanych studentów prawidłowo określiło liczbę ucisków klatki piersiowej w stosunku do liczby oddechów ratowniczych. Czarnota i Morzyk oceniając wiedzę pielęgniarek w zakresie

znajomości czynności ratunkowych stwierdzili, że tylko 37% badanych potrafiło wskazać właściwy stosunek liczby oddechów ratowniczych do liczby uciśnień klatki piersiowej [4]. W badaniach prowadzonych przez Jędrzejek i wsp.[5] wśród studentów kierunków medycznych i wolontariuszy błędne odpowiedzi podało 61,2% respondentów. Niski poziom wiedzy z zakresu resuscytacji potwierdziły badania prowadzone wśród studentów uczelni Trójmiasta w 2002 r. Zasady resuscytacji krążeniowo oddechowej znało tylko 8% studentów [10]. Ważnym elementem każdej podejmowanej akcji ratowniczej jest ułożenie poszkodowanego w pozycji bezpiecznej. W niniejszych badaniach znajomość tego ułożenia potwierdziło 23,9% ankietowanych, aż 60,6% odpowiedziało, „raczej tak”, co było związane z niepewnością postępowania. Podobne wyniki przedstawili inni autorzy[9,10]. Interesująca wydawała się odpowiedź respondentów dotycząca lęku przed podjęciem działań ratowniczych. Obawy przed podjęciem akcji wskazywało 68,8% respondentów. Uzasadniając swą odpowiedź 74,4% badanych odczuwało strach przed pogłębieniem obrażeń poszkodowanego, a prawie co trzeci ankietowany nie chciałby się zarazić wirusem HIV lub HCV. Na podobne obawy wskazywali Rasmus i wsp.[9] chociaż ryzyko zakażenia podczas resuscytacji jest niskie to rzadko wykonywane są oddechy zastępcze. W badaniach własnych około 93,6 % ankietowanych nie potrafiło wskazać prawidłowej kolejności postępowania resuscytacyjnego podczas udzielania pierwszej pomocy poszkodowanemu na miejscu wypadku. W badanej grupie tylko 7 osób tj. 6,4% studentów znało zasady BLS, natomiast 93,6% badanych tej wiedzy nie posiadało. Z badań prowadzonych przez Czarnotę, Mroczkowską i Gaszyńskiego wynika, że trudność w udzielaniu pierwszej pomocy, stwierdzono również wśród wolontariuszy i pracowników medycznych, którzy nie uzupełniali wiedzy po zmianie zasad resuscytacji, które są aktualizowane przez Polską Radę Resuscytacji Krążeniowo – Oddechową, co 5 lat [4,6]. Niska znajomość pierwszej pomocy medycznej obserwowana w praktyce i potwierdzona w piśmiennictwie nasuwa pytania kiedy należy rozpocząć szkolenia w zakresie udzielania przedmedycznej pomocy. Wśród badanych 78,9% studentów uważało, że w okresie szkoły podstawowej. Dane te pokrywają się z wnioskami Szybkiej, która dodatkowo stwierdziła, że edukować należy również nauczycieli, aby mogli przekazywać aktualną wiedzę uczniom [10, 8]. Liczne badania wskazują na pozytywny wpływ podejmowania czynności ratujących życie wykonywanych przez świadków zdarzenia na przeżywalność poszkodowanego. Udzielanie pierwszej pomocy przez przypadkowych ratowników, zwiększa tym samym niemal dwukrotnie wzrost przeżywalności poszkodowanych w wypadkach [9] Każdy obywatel, świadek zdarzenia powinien i ma obowiązek udzielenia pomocy, która w opinii publicznej dotychczas była zarezerwowana

tylko dla lekarzy. Jednak obecne akta prawne między innymi artykuł 162 Kodeksu Karnego, wskazują na skutki prawne wynikające z nieudzielenia pomocy. Nie wystarczy „nie szkodzić”, ale „trzeba pomóc”[6]. Współczesny obywatel nie posiadający medycznego wykształcenia, powinien posiadać wiedzę na temat czynności ratowniczych, co skutecznie obniżyło by statystyki zgonów z powodu braku udzielania pierwszej pomocy na miejscu zdarzenia. Z przeprowadzonych badań własnych jak również danych i wyników badań innych autorów można ocenić wiedzę społeczeństwa dotyczącą pomocy przedmedycznej jako niewystarczającą. Społeczeństwo polskie nie posiada lub ma niewystarczającą wiedzę w zakresie udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach krytycznych i zdarzeniach zagrażających życiu. Należy zatem dążyć do podniesienia stanu wiedzy nie tylko wśród studentów, ale przede wszystkim całego społeczeństwa, wdrażając tematykę ratowniczą do programów edukacyjnych wszystkich szkół, a nawet przedszkoli [7]. Zasadne wydaje się większe propagowanie i zachęcanie do szkoleń z zakresu pierwszej pomocy oraz większy nakład na informację społeczeństwa poprzez media, szkolnictwo zmieniających się wytycznych postępowania w przypadku resuscytacji krążeniowo - oddechowej. Wskazane jest również zastanowić się nad skutecznymi sposobami propagowania wiedzy i umiejętności pierwszej pomocy społeczeństwa, zwłaszcza podstaw jej przeprowadzania, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, gdyż to ona ma wpływ, jaka będzie przyszłość i na jaką pomoc ze strony przypadkowego ratownika, świadka zdarzenia może liczyć i jaką otrzyma osoba poszkodowana [13]. Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowanych można sformułować następujące wnioski:

WNIOSKI

Znacząca grupa studentów tj. 73,4% nie posiadała wystarczającej wiedzy na temat właściwego postępowania podczas udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, nie posiada również aktualnej wiedzy dotyczących wytycznych Polskiej Rady Resuscytacji. Studenci zwrócili uwagę, że wcześniejsze szkolenia z zakresu pierwszej pomocy były zbyt powierzchowne i nie potwierdzały umiejętności ratowniczych studentów. Na udzielenie pierwszej pomocy przez studentów wpływa obawa przed zakażeniem wirusem HIV i HCV, 41,3% respondentów z tej przyczyny nie podejmowała czynności ratowniczych. Lęk przed nieumiejętnym postępowaniem ratowniczym i obawy przed nasileniem obrażeń u poszkodowanych był u 74,4% badanych studentów przyczyną nie udzielania pierwszej pomocy. Zdecydowana większość tj. 97,2% studentów była zainteresowana pogłębianiem wiedzy na temat udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej i zgłaszała potrzebę takich

szkoleń. Uzyskane wyniki własne oraz innych autorów, potwierdzają konieczność przeprowadzania systematycznych szkoleń na temat czynności ratowniczych.

Piśmiennictwo

1. Barziej I., Michałek O., Hasij J., i wsp.: Sprawdzenie poziomu wiedzy mieszkańców powiatu nyskiego z zakresu pierwszej pomocy, *Zdrowie Publiczne* 2008, 176-178.
2. Ciećkiewicz J. (red.): *Ratownictwo Medyczne w Wypadkach Masowych*. Wydawnictwo Górnicki, Wrocław 2010.
3. Creel J.H.: Ocena miejsca wypadku, [w:] Campbella J. E. (red.): *Ratownictwo przedszpitalne w urazach*. Medycyna Praktyczna, Kraków 2009, 10-28.
4. Czarnota J., Morzyk M.: Ocena wiedzy pielęgniarek w zakresie stosowania resuscytacji i reanimacji w nagłych stanach zagrożenia życia. *Pielęgniarstwo XXI Wieku*, 2009, 1–2 (22–27), 25-30.
5. Jędrzejek M, Cebula G, Bucki B: Wolontariusz–profesjonalista? Porównanie umiejętności udzielania BLS pomiędzy studentami kierunków medycznych a wolontariuszami. *Na ratunek* 2008, 1, 56- 58.
6. Koster R.W., Baubin M.A., Bossaert L.L., Caballero A., Cassan P., Castren M., Granja C., Hendlem A., Monsieurs K.G., Perkins G.D., Raffay V., Sandrowi C.: Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u osób dorosłych oraz zastosowanie automatycznych defibrylatorów zewnętrznych (AED). *Wytyczne Resuscytacyjne 2010*, Polska Rada Resuscytacji, Kraków 2010, 74-90.
7. Klukowski K (red.): *Medycyna wypadków w transporcie*. PZWL, Warszawa 2005, 15-17.
8. Michałek O., Hasij J., Bardziej I., i wsp.: Znajomość zasad udzielania pierwszej pomocy wśród studentów kierunków medycznych i niemedycznych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nysie, *Zdrowie Publiczne* 2008, 11(2), 195-201.
9. Piotrowski D. Wrońska M., Gaszyński W.; Łańcuch Ratunkowy o kryteria czasowe działań ratowniczych. *Medycyna Intensywna i Ratunkowa* 2007, 10, 4, 243- 346.
10. Rasmus A., Machała W., Samborska–Sablik A.: Udział świadków zdarzenia w czynnościach resuscytacyjnych. *Zdrowie Publiczne* 2002, 112, (4), 475– 479.
11. Szybka P., Kształcenie umiejętności z zakresu pierwszej pomocy w polskiej edukacji. *Konspekt*. Akademia Pedagogiczna w Krakowie, Kraków 2007, 2, 29-32.

12. Wiśniewski J., Majewski W.: Ocena poziomu wiedzy nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych w zachodniopomorskiem na temat pierwszej pomocy medycznej, Roczniki Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie 2007, 53, 2, 114–123.

13. Zapała E, Bała M, Jaeschke R. Resuscytacja podjęta przez przygodnego świadka zwiększa szanse uniknięcia powikłań neurologicznych. Opracowanie na podstawie: Cardiopulmonary resuscitation by bystanders with chest compression only (SOS-KANTO), as observational study . Med Prakt 2007,10,92-97.